

ਵੱਡੀ ਨਿਹਚਾ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਨਿਹਚਾ

(15:21-39)

ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੁਣ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਫ਼ਿਨੀਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਗੈਰਕੌਮ ਔਰਤ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਰਵਾਇਤੀ ਧੋਣ ਦੀਆਂ ਯਹੂਦੀ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਸ਼ੁੱਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੇ ਫ਼ੌਰਨ ਬਾਅਦ ਗੈਰਕੌਮ ਔਰਤ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਖ਼ੀਰ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10:15, 28; 11:9-18)।¹ ਇਹ ਵਿਰਤਾਂਤ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਕੰਮ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਅੰਗ ਭਰੇ ਬੇਮੇਲਪਣ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗੈਰਕੌਮ ਔਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਕਿਰਕ, ਬੇਦਰਦ ਅਤੇ ਕੱਟੜ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਆਖ਼ਿਰ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤਰਸ ਨਾਲ ਭਰੇ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਮਝ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਕੰਮ ਦਾ ਬੇਹਤਰ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 8:22; 10:9, 10)। ਵਾਰੇਨ ਡਬਲਯੂ. ਬੀ. ਵਿਅਰਸਬੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਉਹਦੀ ਨਿਹਚਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ।'²

ਕਨਾਨੀ ਔਰਤ ਦੀ ਨਿਹਚਾ (15:21-28)

²¹ਯਿਸੂ ਉੱਥੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਸੂਰ ਅਤੇ ਸੈਦਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗਿਆ। ²²ਅਰ ਵੇਖੇ ਇਕ ਕਨਾਨੀ ਤੀਵੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਬੋਲੀ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾਉਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਦਯਾ ਕਰੋ ! ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾ ਬਦਰੂਹ ਦੇ ਸਾਢੇ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ²³ਪਰ ਉਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਤਦ ਉਹ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਭਈ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਕਰ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡੇ ਮਗਰ ਡੰਡ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ²⁴ਉਹ ਨੇ ਅਗੇ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾ ਹੋਰਨਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ। ²⁵ਪਰ ਉਹ ਆਈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਬੋਲੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ ! ²⁶ਤਾਂ ਉਹ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਕਤੂਰਿਆਂ ਅੱਗੇ ਸੁੱਟਣੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ²⁷ਉਹ ਬੋਲੀ, ਠੀਕ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਚੂਰੇ ਭੂਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਤੂਰੇ ਭੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ²⁸ਤਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਹੇ ਬੀਬੀ ਤੇਰੀ ਨਿਹਚਾ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ

ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਉਸੇ ਘੜੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਗਈ।

ਆਇਤ 21. ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਯਿਸੂ ਗਨੇਸਰਤ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ (14:34) ਸੂਰ ਅਤੇ ਸੈਦਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗਿਆ। ‘ਗਿਆ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ (*anachōrōt*) ਵਿਚ ‘ਓਟ ਲੈਣ’ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਗਲੀਲ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਰੋਧ ਘਟ ਸਕੇ (12:15; 14:13 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਸੂਰ ਅਤੇ ਸੈਦਾ ਗਲੀਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਉੱਥੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਭੂਮੱਧ ਸਾਗਰ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਕੰਢੇ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਫ਼ਿਨੀਕੀ ਰਾਜ ਸੀ। ਫ਼ਿਨੀਕੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦੁਸ਼ਟ ਧਰਮ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਨਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ (11:21 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਆਇਤ 22. ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਟਿਕਾਣਾ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ (ਮਰਕੁਸ 7:24) ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਇਕ ਕਨਾਨੀ ਤੀਵੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਆਈ। ਮਰਕੁਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੋਮੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਲਈ ‘ਜਨਮ ਦੀ ਸੂਰਫੈਨੀਕਣ’ ਦੱਸਿਆ (ਮਰਕੁਸ 7:26), ਜਦਕਿ ਮੱਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯਹੂਦੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਬਦ ‘ਕਨਾਨੀ’ ਹੀ ਵਰਤਿਆ। ਕਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸੈਦਾ ਨੂੰ ਵਸਾਇਆ ਸੀ (ਉਤਪਤ 10:15, 19), ਅਤੇ ਫ਼ਿਨੀਕ ਦੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਬਾਲ - ਬੱਚੇ ਸਨ। ਇਹ ਔਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਤੁੱਛ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 7:1, 2 ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਯਹੋਸ਼ੁਆ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਕਨਾਨੀ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ (*Chananaïos*) ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਫ਼ਿਨੀਕੀ ਸੰਕੇਤ ਲਈ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ।³

ਇਹ ਔਰਤ ਜੋ ਕਿ ਮੂਰਤੀਪੂਜਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਭਾਵ ਇਕ ਯਹੂਦੀ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਆਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਬਦਰੂਹ ਦੇ ਸਾਥੇ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਉਹ ਔਰਤ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲਗ ਪਈ, ਪਰ ਬੜੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਸੀਹਾ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਾਉਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਰਤਦਿਆਂ (ਵੇਖੋ 1:1; 9:27; 12:23; 20:30, 31; 21:9, 15; 22:42)। ਉਸ ਦੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਗਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਸੀਹਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਆਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 4:24, 25)।

ਆਇਤ 23. ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਕਰੇ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੇਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਰਹੀ।

ਆਇਤ 24. ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘ਮੈਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾ ਹੋਰਨਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ।’

ਆਇਤ 23 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਆਇਤ 24 ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 2:3, 4; 6:5, 6)।

ਯਿਸੂ ਭਾਵੇਂ ਸੂਰ ਅਤੇ ਸੈਦਾ ਦੇ ਗੈਰਕੌਮ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਭਾਵ ਇਸਰਾਏਲ ਤੇ ਫੋਕਸ ਸੀ। ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਸੀਹ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਖਾਧਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੇਡਾਂ ਵਾਂਗੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਯਾਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲ ਅਤੇ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਫਿਰਦੇ’ ਦੱਸਿਆ ਸੀ (9:36)। ਲਿਮਿਟੇਡ ਕਮੀਸ਼ਨ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦਿਆਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਜਾਂ ਸਾਮਰੀਆਂ ਕੋਲ ਨਾ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭੇਡਾਂ’ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (10:5, 6)। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਇਸਰਾਏਲ ਕੋਲ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੇਵਕਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ (8:5-13; ਯੂਹੰਨਾ 4:1-42)। ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਨਾਲ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਖੁਦਾ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਲਈ ਵੀ ਬਰਕਤਾਂ ਦਾ ਬਾਇਬਲ ਬਣਨੀ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 15:8-12)।

ਆਇਤ 25. ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਔਰਤ ‘ਆਈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਬੋਲੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ।’ ‘ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ’ ਲਈ ਸ਼ਬਦ (*proskuneō*) ਹਲੀਮੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ‘ਪ੍ਰਭੂ’ (*kurios*) ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹਰ ਵਾਰੀ ਅਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਮਾਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਹਲੀਮੀ, ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਈ।

ਇਸ ਔਰਤ ਦਾ ਜ਼ਿੱਦੀ ਹੋਣਾ ਸਚਮੁਚ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਬਰਕਤ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜਿਸਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਲੋੜ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਯਿਸੂ ਕੋਲੋਂ ਚਲੀ ਗਈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਜਾ ਸਕੇ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 6:66-69)।

ਆਇਤ 26. ਉਹੀ ਨਿਹਚਾ ਦੀ ਪਰਖ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘ਬਾਲਕਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਕਤੂਰਿਆਂ ਅੱਗੇ ਸੁੱਟਣੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।’ ਰੋਟੀ (*artos*) ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੂਰੇ ਅਧਿਆਇ 15 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਫ਼ਰੀਸੀਆਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਉਹਦੇ ਰਸਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਿਨਾਂ ਹੱਥ ਧੋਤਿਆਂ ਖਾਣ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁਮੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (15:2)। ਇੱਥੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਾਲਕਾਂ (ਯਹੂਦੀਆਂ) ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਕਤੂਰਿਆਂ (ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ) ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ (15:26)। ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਲਈ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਗੈਰਕੌਮ ਹੀ ਸਨ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਹੀ ਵਰਤੀ ਸੀ (15:33, 34, 36)।

ਆਇਤ 26 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਗੱਲ ਮਸੀਹ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਔਰਤ ਲਈ ਠੋਕਰ ਖੁਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਆਇਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ, ਯਿਸੂ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਰਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਵਚਨ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਤਰਜ਼ ਨੂੰ ਦਸਦਾ

ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਉਸ ਚੇਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਦੋ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘ਜਿਸ ਟੋਨ ਅਤੇ ਹਾਵ – ਭਾਵ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਬੜਾ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।’⁵ ਤੀਜਾ, ‘ਕਤੂਰਾ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*kunariion*) ਤੋਂ ਭਾਵ ‘ਘਰੇਲੂ ਕੁੱਤਾ ਜਾਂ ਪਾਲਤੂ ਕੁੱਤਾ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।⁶ ਇਹ *kuōn* ਦਾ ਲਘੂ ਰੂਪ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੇ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਪਾਲਤੂ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਵਰਗੀ ਠੋਕਰ ਖੁਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਨਿਰਾਦਰ ਲਈ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ‘ਕੁੱਤੇ’ ਆਖਦੇ ਸਨ (7:6 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਗੈਰਕੌਮ ਲੋਕ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਭਾਵ ਉਹ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੂੜਾ ਅਤੇ ਸੜਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਅਵਾਰਾ, ਗੰਦੇ, ਖੁੰਘਾਰ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਰਗੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਗੈਰਕੌਮ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਕਰਕੇ ਬੇਕਾਬੂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਰਗੇ ਸਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੇਖਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨੇਮ ਦੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਆਇਤ 27. ਠੋਕਰ ਲੱਗਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਉਸ ਹਾਜ਼ਰ ਜਵਾਬ ਔਰਤ ਨੇ ਇਸ ਰੂਪਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲਾਭ ਲਈ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ‘ਕਤੂਰਿਆਂ’ ਸ਼ਬਦ ਲਈ (*kunariion*) ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘ਠੀਕ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਚੂਰੇ ਚੂਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਤੂਰੇ ਭੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।’ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ‘ਅਸੀਂ ਗੈਰਕੌਮ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦੇ ਪਰ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਚੂਰ ਚੂਰ ਤਾਂ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।’

ਇਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ‘ਦਾਉਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ’ ਭਾਵ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ (15:22)। ਇੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਆਖ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਭਾਵ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ (ਉਤਪਤ 12:3; 22:18; 26:4; ਗਲਾਤੀਆਂ 3:6-18)।

ਆਇਤ 28. ਰੱਬੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਉਸ ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਉਸ ਔਰਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਭਾਵੇਂ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਭੂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਹੇ ਬੀਬੀ ਤੇਰੀ ਨਿਹਚਾ ਵੱਡੀ ਹੈ।’ ‘ਬੀਬੀ’ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਰਾਣਾ ਜਾਂ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਣੇ (ਯੂਹੰਨਾ 2:4; 19:26) ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿਤੇ ਹੋਈ ਹੈ (ਲੂਕਾ 13:12; 22:57; ਯੂਹੰਨਾ 4:21; 8:10; 20:13, 15)।

ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਜ਼ਿੱਦ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਕਰਤ ਮਿਲ ਗਈ ਜਿਸਦੀ ਉਹ ਚਾਹਵਾਨ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ‘ਵੱਡੀ’ ‘ਨਿਹਚਾ ਹੋਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ।’ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿਹਚਾ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਾਰ ਉਹਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਗੈਰਕੌਮ

ਸਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ (8:5-13), ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਉਹ ਕਨਾਨੀ ਮਾਂ।

ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ‘ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਹੋਵੇ’ ਅਤੇ ‘ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਉਸੇ ਘੜੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਗਈ।’ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਵਾਂਗ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉੱਥੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਕਿ ਯਿਸੂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ, ਬਦਰੂਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ।

ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਕਬੂਲਿਆ ਜਾਣਾ (15:29-39)

ਯਿਸੂ ਦਾ ਭੀੜ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇਣਾ (15:29-31)

²⁹ਯਿਸੂ ਉੱਥੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉੱਥੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ³⁰ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਟੋਲੀਆਂ ਲੰਬਿਆਂ, ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ, ਗੁੰਗਿਆਂ, ਟੁੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਥੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਗ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ ਅਰ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ। ³¹ਐਥੋਂ ਤੋੜੀ ਕਿ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਗੁੰਗੇ ਬੋਲਦੇ, ਟੁੰਡੇ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਤੁਰਦੇ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ।

ਆਇਤ 29. ਮੱਤੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਇਆ। ਮਰਕੁਸ ਹੋਰ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ‘ਸੂਰ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਸੈਦਾ ਦੇ ਰਾਹ ਦਿਕਾਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਨੂੰ ਗਿਆ’ (ਮਰਕੁਸ 7:31)। ਦਿਕਾਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਇਕ ਮਹਾਂਤੰਗ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਬਾਦੀ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੀ ਸੀ (4:25 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਉੱਥੇ ਗਲੀਲ ਦੇ ਪੂਰਵ ਵੱਲ ਯਿਸੂ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ (*oros*) ਜਾਂ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਗਿਆ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ (5:1, 2 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਖੇਸ਼ਕ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ (15:32)। ਪਰ ਅਗਲੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ੋਰ ਚੰਗਿਆਈ ਉੱਤੇ ਹੈ।

ਆਇਤ 30. ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਮਰਕੁਸ ਦਾ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ‘ਜਿਹੜਾ ਬੋਲਾ ਅਤੇ ਥਥਲਾ ਵੀ ਸੀ’ (ਮਰਕੁਸ 7:32-37)। ਉਸ ਚੰਗਿਆਈ ਵੇਲੇ ਯਿਸੂ ਉਸ ਭੀੜ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਉੱਥੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਂਅ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸੱਜਣਾਂ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫੌਰਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਫੈਲਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਉੱਥੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਟੋਲੀਆਂ ... ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਲੰਗੜੇ, ਅੰਨ੍ਹੇ, ਗੁੰਗੇ ਜਾਂ ਟੁੰਡੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਬਥੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਸਨ। ਸੱਜਣਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਚਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਯਿਸੂ ਨੇ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ (ਵੇਖੋ 4:23-25; 9:35; 11:5; 12:15)।

ਆਇਤ 31. ਲੋਕਾਂ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁੰਗੇ ਬੋਲਦੇ, ਟੁੰਡੇ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਲੰਡੇ ਤੁਰਦੇ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ। ਉਹ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਭੈਅ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ। ‘ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ’ ਉਸ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਗੈਰਕੌਮ ਲੋਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਿਰਫ਼ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵਚਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ (11:20-24; 12: 14, 24, 38)।

ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣਾ (15: 32-39)

³²ਤਦ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਸੱਦ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਅਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਿਆਂ ਵਿਦਿਆ ਕਰਾਂ ਮਤੇ ਉਹ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੁੱਸ ਜਾਣ। ³³ਤਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਐਨੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਈਏ ਜੋ ਐਡੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਰਜਾਈਏ? ³⁴ਤਦ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਹਨ? ਉਹ ਬੋਲੇ, ਸੱਤ ਅਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਹਨ। ³⁵ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜੋ ਭੁੰਵੇਂ ਬੈਠ ਜਾਣ। ³⁶ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਸੱਤ ਰੋਟੀਆਂ ਅਰ ਮੱਛੀਆਂ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਕੇ ਤੋੜੀਆਂ ਅਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ। ³⁷ਅਤੇ ਉਹ ਸੱਭੇ ਖਾ ਕੇ ਰੱਜ ਗਏ ਅਰ ਬਚਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਤ ਟੋਕਰੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਚੁੱਕੇ ਲਏ। ³⁸ਅਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਜਨਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਲਕਾਂ ਬਿਨਾ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਰਦ ਸਨ।

³⁹ਫੇਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਬੇੜੀ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਗਦਾਨ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ।

ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਵਿਚ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਉਜਾੜ ਥਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਖਾਂਦਿਆਂ ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਰੋਟੀ ਦੇ ਕੁੱਝ ਟੁਕੜੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੱਛੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਦ ਤਕ ਉਸ ਵਿਚ ਵੰਡਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਸਭੇ ਖਾ ਕੇ ਰੱਜ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣਾ ਪਿਛਲੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਈ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਹਨ। (ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਪਾਠ ‘ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣਾ’ ਵਿਚ ਵੇਖੋ)। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਨਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤੀ ਅਤੇ ਮਰਕੁਸ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਵਿਰਤਾਂ ਹਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦੇਣਾ ਸੀ (2 ਪਤਰਸ 1:20, 21)। ਇਕ ਹੋਰ ਯਕੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤੀ (16:5-12)।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਫ਼ਰਕ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਵਿਚ ਗਲੀਲ ਤੋਂ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਗਰ ਆਏ ਸਨ (14: 13-15)। ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੈਰਕੌਮ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਦਿਕਾਪੁਲਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 7: 31)। ਮੱਤੀ 15 ਪੂਰੇ ਅਧਿਆਇ ਨਾਲ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ: ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਉੱਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਬਹਿਸ (15: 1-20) ਯਿਸੂ ਦੇ ਰੋਟੀ ਦੇ ਰੂਪਕ ਤੇ ਗੈਰਕੌਮ ਔਰਤ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (15: 21-28)। ਇਸ ਦਾ ਚਰਮ ਗੈਰਕੌਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਚਰਮ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (15: 29-39)।

ਆਇਤ 32. ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਸੱਦ ਕੇ ਭੀੜ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਖਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸਵਾਨ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾਉਣ (9: 36; 14: 14; 20: 34) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਹਚਾ ਨੂੰ ਪਰਖ ਰਿਹਾ ਸੀ (15: 33)।

ਭੀੜ ਦੇ ਲੋਕ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਸੀ (15: 29-31)। ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਖਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਆਏ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।⁷ ਯਿਸੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਿਆਂ ਵਿਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਤੇ ਉਹ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਨਾ ਹੁੱਸ ਜਾਣ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਦੂਰੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 8: 3) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ, ਜਦਕਿ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਵੇਲੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਸੀ (14: 15)।

ਆਇਤ 33. ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਲਈ ਯਿਸੂ ਦੀ ਫ਼ਿਕਰ ਤੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਖਾਣਾ ਖਾਧੇ ਘਰ ਭੇਜਣ ਵਿਚ ਖਤਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਸੀ। ਪਰ ਤਰਕ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ‘ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਐਨੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਈਏ ਜੋ ਐਡੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਰਜਾਈਏ?’ ਉਹ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਕੋਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਐਨੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਆਖ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਅਜੇ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ (ਵੇਖੋ 16: 8-10)।

ਆਇਤ 34. ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿੰਨਾ ਖਾਣਾ ਹੈ। ਰਸੂਲ ਸਿਰਫ਼ ਸੱਤ ਛੋਟੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਤੇ ਥੋੜੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਹੀ ਲੱਭ ਸਕੇ। ਖੁਆਉਣ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮੂਲ ਫ਼ਰਕ ਖਾਣੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਵਿਚ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜ ਰੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਮੱਛੀਆਂ ਲੱਭੀਆਂ ਸਨ (14: 17), ਜਦਕਿ ਇਸ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੱਤ ਰੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਥੋੜੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਸਨ।

ਆਇਤ 35. ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇਂ ਬੈਠ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਆਖਿਆ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*parangellō*) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਫ਼ਰਮਾਨ ਕੀਤਾ’ (NASB) ਜਾਂ ‘ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ’ (NRSV) ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਦੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੈਠ ਜਾਣ (*anapiptō*) ਤੋਂ ਭਾਵ ‘ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰਨਾ’ ਹੈ ਜੋ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੀ ਆਮ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਵੇਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘ਘਾਹ ਉੱਤੇ’ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ,

ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘ਭੁੰਜੇ’ ਬੈਠਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਆਉਣਾ ਪਸਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆ ਸੀ (14: 19) (ਯੂਹੰਨਾ 6:4) ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸੂਰ ਅਤੇ ਸੈਦਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਣ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਸੀ (15:21)। ਇੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਗੱਲ ‘ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਘਾਹ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।’⁸

ਆਇਤ 36. ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਕੇ (*eucharistēō*) ਪਹਿਲੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚਲੇ ‘ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੀ’ ਲਈ ਸ਼ਬਦ (*eulegeō*) ਨਾਲੋਂ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਤਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹਨ (14: 19 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਰੋਟੀਆਂ ਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਦੁਆ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਤੋੜੀਆਂ ਅਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਆਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਆਇਤ 37. ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਖਾਣਾ ਬਹੁਤਾਇਤ ਵਿਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੱਭੇ ਖਾ ਕੇ ਰੱਜ ਗਏ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਜਣਿਆਂ ਦੇ ਖਾ ਲੈਣ ਤੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਟੋਕਰੀਆਂ (*kophinos*) ਚੁੱਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸੱਤ ਟੋਕਰੇ (*spuris*) ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ (14:20 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਟੋਕਰੇ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਬਚੇ ਹੋਏ ਟੁਕੜੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖੁਆਉਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ‘ਸੱਤ’ ਟੋਕਰੇ ਚੁੱਕੇ ਗਏ, ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦੇ ਪੂਰਣ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਆਇਤ 38. ਇੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਜਨਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਲਕਾਂ ਬਿਨਾ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਰਦ ਸਨ (ਵੇਖੋ 14:21)। ਐਲਫ਼੍ਰੇਡ ਐਡਰਸ਼ੇਮ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਹਰ ਚਰਣ ਦਾ ਅੰਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਗਲੀਲ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦਾ ਅੰਤ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦਿਕਾਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦਾ ਅੰਤ ਉਸ ਨੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਬਾਰੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਖੁਆਇਆ ਸੀ।⁹

ਆਇਤ 39. ਯਿਸੂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਪੂਰਵੀ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਵੱਲ ਪਾਈ ਜਾਣ ਲਈ ਬੇੜੀ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਹ ਮਗਦਾਨ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਨ। ਮੱਤੀ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਯਿਸੂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ।

ਅੱਜ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਗਦਾਨ ਕਿੱਥੇ ਸੀ। ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਮਗਦਲਾ’ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਸੱਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹੱਥਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਆਇਤ 39 ਵਿਚ ‘ਮਗਦਲਾ’ ਹੀ ਹੈ।

ਮਗਦਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮਰਕੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ‘ਦਲਮਨੁਥਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ’ ਚਲੇ ਗਏ (ਮਰਕੁਸ 8: 10)। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਝੀਲ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਤੇ ਗੰਨੇਸਰਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਇਹ ਥਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਦਵੇਗਾ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਬੈਤਸੈਦਾ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ, ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਕੈਸਰੀਆ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀ

ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ (ਮਰਕੁਸ 8: 13, 22, 27) ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਫੇਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਮੱਤੀ ਅਤੇ ਮਰਕੁਸ ਵਿਚ ਥਾਂਵਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਇਸ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਹੋਣ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਂਅ ਹਨ।¹⁰ ਜੇ ਮਗਦਲਾ ਅਤੇ ਦਲਮਨੁਥਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਥਾਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਨਾਂਅ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਂਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨ।

~~~ ਸਬਕ ~~~

ਇਸਰਾਏਲ ਦੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭੇਡਾਂ (15:24)

ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭੇਡਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (15:24)। ਲਿਮਿਟੇਡ ਕਮੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ‘ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭੇਡਾਂ ਕੋਲ’ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ (10:6)। ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਆਉਣ ਤੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਸੇਵਕਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ (15:21-28)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ‘ਹੋਰ ਵੀ ਭੇਡਾਂ’ ਸਨ ਜੋ ਜਿਸਮਾਨੀ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਉਹ ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਜੜ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਅਯਾਲੀ ਹੋਵੇਗਾ’ (ਯੂਹੰਨਾ 10:16)। ਅੱਜ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਇਹ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ‘ਹੋਰ ਵੀ ਭੇਡਾਂ’ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਨੋਮਿਨੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵਚਨ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਭਾਵ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ’ ਵਿਚ ਛੁਡਾਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਹੈ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2: 11-16)।

ਨਿਹਚਾ (15:28)

ਭਲਾ ਬਾਈਬਲ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਿਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਬਚਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ? ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ (ਯਾਕੂਬ 2:24)। ਅਸੀਂ ‘ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਚਾਏ’ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2:8, 9)। ਕਿਰਪਾ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਭਾਗ ਹੈ ਜਦਕਿ ਨਿਹਚਾ ਨਾਲ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਸਾਡਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਿਹਚਾ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 15:9), ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10:43), ਸਾਨੂੰ ਧਰਮੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 5:1), ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ (1 ਪਤਰਸ 1:9), ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 26:18)। ਸਾਡੀ ਨਿਹਚਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਮਿਲਦੀ ਹੈ (1 ਯੂਹੰਨਾ 5:4), ਅਤੇ ਨਿਹਚਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲੀ ਹੈ (1 ਯੂਹੰਨਾ 5:11-13)। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਚਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਗਲਾਤੀਆਂ 5:6; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11)।

ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਵਚਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਦਰਜਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਨਿਹਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (15:28), ਪਰ ਥੋੜੀ ਨਿਹਚਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (14:31)। ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 4:20), ਪਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 9:24)। ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 11:24), ਪੱਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 2:5), ਵਧੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵਾਸ (ਲੂਕਾ 17:5), ਵੱਧਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵਾਸ (2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:3), ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਉਹ ਦਰਜਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਮੁਰਦਾ

ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ (ਯਾਕੂਬ 2:26) ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁਰਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਚਾਵੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾ, ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਕ੍ਰੇਗ ਐਸ. ਕੀਨਰ, *ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗੋਸਪਲ ਆਫ ਮੈਥਿਊ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1999), 414. ²ਵਾਰੇਨ ਡਬਲਯੂ. ਵਿਅਰਸਬੇ, *ਬੀ ਲੰਦੇਲ* (ਵ੍ਰੀਟਨ, ਇਲਿਨੋਇ: ਵਿਕਟਰ ਬੁਕਸ, ਐਸਪੀ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ, 1980), 103. ³ਵੇਖੋ ਡੇਵਿਡ ਹਿਲ, *ਦ ਗੋਸਪਲ ਆਫ ਮੈਥਿਊ*, ਦ ਨਿਊ ਸੈਂਚੂਰੀ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1972), 253; ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, *ਦ ਗੋਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, ਪਿੱਲਰ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1992), 401, ਐੱਨ. 48; ਅਤੇ ਡਬਲਯੂ. ਐਫ. ਐਲਬਰਟ ਐਂਡ ਸੀ. ਐਸ. ਮੰਨ, *ਮੈਥਿਊ*, ਦ ਐਂਕਰ ਬਾਈਬਲ (ਗਾਰਡਨ ਸਿਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਡਬਲਡੇ ਐਂਡ ਕੰ., 1971), 187. ⁴ਡਗਲਸ ਆਰ. ਏ. ਹੇਅਰ, *ਮੈਥਿਊ*, ਇੰਟਰਪ੍ਰੀਟੇਸ਼ਨ (ਲੁਈਸਵਿੱਲੇ: ਜੌਨ ਨੌਕਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1993), 178. ⁵ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, *ਦ ਗੋਸਪਲ ਆਫ ਮੈਥਿਊ*, ਅੰਕ 2, ਜਿਲਦ ਦੂਜੀ, ਦ ਡੇਅਲੀ ਸਟਡੀ ਬਾਈਬਲ (ਫਿਲਾਡੈਲਫੀਆ: ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1958), 134-35. ⁶ਵਾਲਟਰ ਬਾਉਰ, *ਏ ਗ੍ਰੀਕ-ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ*, ਜਿਲਦ 3ਜੀ, ਸੇਪ ਅਤੇ ਅਨੁ. ਫ੍ਰੈਡਰਿਕ ਡਬਲਯੂ. ਡੈਂਕਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2000), 575. ⁷ਮੌਰਿਸ, 409. ⁸ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਮਾਉਸ, *ਮੈਥਿਊ*, ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਪੀਬੋਡੀ, ਮੈਸਾਚੁਸੇਟਸ: ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 1991), 154. ⁹ਐਲਫ੍ਰੇਡ ਐਡਰਸੇਮ, *ਦ ਲਾਈਫ ਐਂਡ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਦ ਮਸਾਯਾਹ*, ਅਪਡੇਟਡ ਐਡੀਸ਼ਨ (ਪੀਬੋਡੀ, ਮੈਸਾਚੁਸੇਟਸ: ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 1993), 517. ¹⁰ਜੇਮਸ ਬਰਟਨ ਕਾਫਮੈਨ, *ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਮੈਥਿਊ* (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਫਰਮ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1977), 235-36.